

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра лісового господарства**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БІОЛОГІЯ ЛІСОВИХ ПТАХІВ І ЗВІРІВ З ОСНОВАМИ
МИСЛИВСТВОЗНАВСТВА»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	20 Аграрні науки та продовольство
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	205 Лісове господарство
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	Лісове господарство
ТИП ДИСЦИПЛІНИ	Обов'язкова компонента
МОВА НАВЧАННЯ	Українська

Біла Церква
2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Біологія лісових птахів і звірів з основами мисливствознавства» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство» / Укладач С.М. Левандовська. Біла Церква: БНАУ, 2025. 19 с.

Розробник: С.М. Левандовська, канд. біол. наук, доцент

Робочу програму затверджено на розширеному засіданні кафедри лісового господарства

(Протокол № 14 від 07 липня 2025 р.)

Завідувач кафедри лісового господарства,
професор



Василь ХРИК

Гарант ОП, доцент



Тетяна ЛОЗІНСЬКА

Схвалено науково-методичною комісією агробіотехнологічного факультету

(Протокол № 4 від 21 липня 2025 р.)

Голова науково-методичної комісії,
професор



Леся КАРПУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 205 «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	5
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІОЛОГІЯ ЛІСОВИХ ПТАХІВ І ЗВІРІВ З ОСНОВАМИ МИСЛИВСТВОЗНАВСТВА»	6
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7.1. Лекції	8
7.2. Практичні заняття	10
7.3. Самостійна робота	11
7.4. Індивідуальні навчально-дослідні та групові завдання	12
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	13
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	14
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	16
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	16

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2025–2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Біологія лісових птахів і звірів з основами мисливствознавства» для денної форми навчання виділено всього 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 години (лекції – 28, практичні заняття – 42), самостійна робота здобувачів – 80 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 205 «Лісове господарство»	2-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферативного характеру		<i>Семестр</i>	
		1-й	5-й
Загальна кількість академічних годин – 150		<i>Лекції</i>	
		28 год.	8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		28 год.	6 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		94 год.	136 год.
		Підсумковий контроль: іспит	

Метою вивчення дисципліни «Біологія лісових птахів і звірів з основами мисливствознавства» є набуття здобувачами вищої освіти знань, умінь і навичок щодо особливостей морфології, біології та різноманіття лісової орніто- і теріофауни; розуміння єдності, взаємодії та незамінності усіх елементів лісової фауни; біології та динаміки чисельності мисливсько-промислових звірів і птахів; розробки методів їх обліку; охорони, збагачення

і раціонального використання мисливських ресурсів; організації мисливського господарства.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативна навчальна дисципліна «Біологія лісових птахів і звірів з основами мисливствознавства» базується на знаннях зоології, загальної екології.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 205 «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК 8. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.

ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному і глобальному рівнях.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії і принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, застосовувати знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН 8. Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.

ПРН 10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля; стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ПРН 11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

ПРН 13. Демонструвати повагу до етичних принципів та формувати етичні засади співпраці в колективі.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІОЛОГІЯ ЛІСОВИХ ПТАХІВ І ЗВІРІВ З ОСНОВАМИ МИСЛИВСТВОЗНАВСТВА»

Змістовий модуль 1. Лісова орнітологія і теріологія

Тема 1.1. Принципи академічної доброчесності. Предмет і завдання дисципліни. Роль тварин у виникненні та функціонуванні лісових екосистем.

Тема 1.2. Загальна характеристика класу Птахи.

Тема 1.3. Еколого-систематичний огляд лісових птахів.

Тема 1.4. Загальна характеристика класу Ссавці.

Тема 1.5. Еколого-систематичний огляд лісової теріофауни.

Змістовий модуль 2. Основи мисливствознавства

Тема 2.1. Історія становлення полювання і мисливського господарства.

Тема 2.2. Мисливське упорядкування. Методи упорядкування мисливських угідь.

Тема 2.3. Облік мисливських тварин.

Тема 2.4. Біологія, екологія та етологія мисливських птахів.

Тема 2.5. Біологія, екологія та етологія мисливських звірів.

Тема 2.6. Полювання. Техніка безпеки під час полювання, перша медична допомога, етика. Мисливське спорядження. Породи мисливських собак.

Тема 2.7. Біотехнічні заходи в мисливському господарстві.

Тема 2.8. Охорона та раціональне використання мисливських ресурсів.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	лб	інд	СР		л	п	лб	інд	СР
Змістовий модуль 1. Лісова орнітологія і теріологія												
Тема 1.1	12	2	2	-	4	4	10	-	-	-	4	6
Тема 1.2	12	2	4	-	4	4	12	1	1	-	4	6
Тема 1.3.	12	2	4	-	4	4	12	1	1	-	4	6
Тема 1.4	14	2	4	-	4	4	16	1	1	-	6	8

Тема 1.5	16	4	4	-	4	4	16	1	1	-	6	8
Разом за модуль 1	66	12	18	-	20	20	66	4	4	-	24	34
<i>Змістовий модуль 2. Основи мисливствознавства</i>												
Тема 2.1	12	2	2	-	2	2	11	1	-	-	6	4
Тема 2.2	12	2	4	-	2	2	11	1	-	-	4	6
Тема 2.3	10	2	4	-	4	2	11	-	1	-	4	6
Тема 2.4	10	2	4	-	4	2	11	-	1	-	6	4
Тема 2.5	10	2	4	-	2	4	11	1	-	-	6	4
Тема 2.6	10	2	2	-	2	4	9	1	-	-	4	4
Тема 2.7	10	2	4	-	2	2	11	-	1	-	4	6
Тема 2.8	10	2	-	-	2	2	9	-	1	-	4	4
Разом за модуль 2	84	16	24	-	20	20	84	4	4	-	38	38
Всього годин	150	28	42	-	40	40	150	8	8	-	62	72

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття;
інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота здобувачів.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Лісова орнітологія і теріологія</i>	
1.1. Предмет і завдання дисципліни. Роль тварин у виникненні та функціонуванні лісових екосистем Принципи академічної доброчесності. Мета і завдання дисципліни. Біотичні та абіотичні фактори лісового середовища, їх вплив на фауну. Специфіка існування тварин у різних лісових біоценозах. Вплив ссавців і птахів на лісове середовище.	2
1.2. Загальна характеристика класу Птахи Зовнішня і внутрішня будова птахів. Пір'яний покрив і політ. Особливості будови скелета. Птахи як компонент екосистем та біосфери в цілому. Екологічні адаптації птахів. Місце і роль птахів у трофічних ланцюгах екосистем. Залежність способу життя птахів від характеру живлення. Харчова спеціалізація птахів – рослиноїдні, комахоїдні та хижі. Групи лісових птахів за місцем і способом добування їжі. Особливості живлення птахів на гілках дерев та чагарниках, у надґрунтовому покриві та на поверхні ґрунту. Зміни умов живлення птахів внаслідок антропогенного перетворення лісів. Гніздування. Особливості гніздування лісових птахів.	2
1.3. Еколого-систематичний огляд лісових птахів Еколого-систематичний огляд птахів з розглядом рядів, родин, родів та видів. Ряди: Гусеподібні, Лелекоподібні, Соколоподібні, Куроподібні, Журавлеподібні, Сивкоподібні, Голубоподібні, Зозулеподібні, Дрімлюгоподібні, Ракшоподібні, Дятлоподібні, Совоподібні, Горобцеподібні.	2
1.4. Загальна характеристика класу Ссавці Ссавці як вищі представники тваринного світу. Ссавці як складова частина екосистем. Екологічні групи ссавців. Особливості поширення представників екологічних груп у різних природних зонах. Зовнішня і внутрішня будова ссавців. Волосяний покрив, шкіряні залози. Зубна система та зубні формули. Сезонність розмноження та фотоперіодизм. Линяння та сезонний диморфізм.	2
1.5. Еколого-систематичний огляд лісової теріофауни Характеристики рядів класу Ссавці: Мідицеподібні, Лилицеподібні, Гризуни, Зайцеподібні, Собакоподібні, Оленеподібні, Конеподібні, їх родин, родів та видів.	4
Разом за змістовий модуль 1	12

<i>Змістовий модуль 2. Основи мисливствознавства</i>	
2.1. Історія становлення полювання і мисливського господарства Виникнення та історія мисливства. Роль мисливства в сучасному суспільстві. Мисливствознавство як комплексна прикладна наука. Сучасний стан розвитку мисливствознавства в Україні та в світі.	2
2.2. Мисливське упорядкування. Методи упорядкування мисливських угідь Організація, структура та управління мисливським господарством в Україні та світі. Види упорядкування мисливських угідь. Інвентаризація та оцінка мисливських угідь. Класифікація мисливських угідь. Типологія мисливських угідь та їх мисливськогосподарське бонітування. Бонітування та розрахунок продуктивності мисливських угідь за основними видами мисливської фауни. Організація території мисливського господарства.	2
2.3. Облік мисливських тварин Облік чисельності мисливських тварин. Зимові обліки: на місцях підгодівлі та скупчень тварин. Картування слідів. Маршрутний облік звірів. Облік за екскрементами. Анкетно-опитові методи обліку. Літньо-осінній облік пернатої дичини на маршрутних смугах. Облік водоплавних птахів. Особливості обліку диких ратичних та хутрових звірів. Прогнозування чисельності мисливських тварин.	2
2.4. Біологія, екологія та етологія мисливських птахів Систематичний огляд мисливських птахів. Біологія та етологія основних видів мисливських птахів. Ряд Куроподібні. Ряд Гусеподібні. Ряд Сивкоподібні. Екологічні групи мисливських птахів. Лісові і чагарникові птахи. Болотні та лучні птахи. Степові та польові птахи. Водоплавні птахи.	2
2.5. Біологія, екологія та етологія мисливських звірів Систематичний огляд мисливських ссавців. Біологія основних видів мисливських ссавців. Сезонні явища, цикли життєдіяльності і відтворення. Особливості поведінки та добові біоритми мисливських тварин.	2
2.6. Полювання. Мисливське спорядження. Породи мисливських собак Полювання. Техніка безпеки під час полювання, перша медична допомога, етика. Знаряддя полювання, їх класифікація. Мисливська зброя та набої. Сучасна мисливська зброя. Самоловні знаряддя й пристосування. Спорядження мисливців. Мисливська кінологія. Мисливські собаки: породні групи й групи за	2

призначенням. Використання собак на полюванні.		
2.7. Біотехнічні заходи в мисливському господарстві Предмет та завдання біотехнії. Призначення і види біотехнічних впливів. Біотехнічні заходи в мисливському господарстві. Класифікація біотехнічних заходів. Основні корми для мисливських тварин. Створення кормових реміз і кормових полів. Способи викладання кормів. Особливості підгодівлі різних представників мисливської фауни. Потреба в кормах на підгодівельний період для різних видів мисливських тварин. Облік та оцінка запасів рослинних і тваринних кормів для мисливських тварин. Біотехнічні споруди. Планування біотехнічних заходів.		2
2.8. Охорона та раціональне використання мисливських ресурсів Законодавчі акти по охороні тваринного світу; терміни полювання; охорона рідкісних видів тварин; обмеження розмірів добування мисливських тварин; заборона хижацьких способів добування мисливських тварин; боротьба з браконьерством. Полювання з використанням вогнепальної мисливської зброї. Документи на право полювання. Способи полювання: індивідуальне полювання; колективне полювання; колективне полювання з нагоничами (облавне полювання). Ліміти використання мисливських тварин. Терміни полювання. Заборони щодо здійснення полювання. Техніка безпеки на полюванні.		2
Разом за змістовий модуль 2		16
Всього		28

7.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Лісова орнітологія і теріологія		
1	Зовнішня та внутрішня будова птахів	2
2	Особливості будови скелета птахів	4
3	Видове різноманіття лісової орнітофауни	4
4	Зовнішня та внутрішня будова ссавців	4
5	Визначення представників лісової теріофауни	4
Разом за змістовий модуль 1		18
Змістовий модуль 2. Основи мисливствознавства		
6	Типологія та бонітування мисливських угідь	2
7	Облік мисливських тварин	4
8	Визначення оптимальної чисельності мисливських тварин	4
9	Вивчення біології, етології та слідів життєдіяльності мисливських птахів	4
10	Вивчення біології, етології та слідів життєдіяльності мисливських звірів	4

11	Будова мисливської вогнепальної зброї. Породи мисливських собак	2
12	Розрахунок кормів для підгодовлі мисливських тварин	4
Разом за змістовий модуль 2		24
Всього		42

7.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Лісова орнітологія і теріологія</i>		
1	Таксони та категорії зоологічної систематики, їх підпорядкування. Правила вимови і написання латинських зоологічних назв таксонів.	4
2	Роль лісових тварин у запиленні рослин та поширенні їх насіння. Вплив лісових тварин на вкорінення, проростання, плодоношення та природне поновлення дерев та чагарників.	4
3	Особливості видового складу лісових тварин у різних типах лісу.	4
4	Основні закономірності еколого-географічного та зонального розподілу лісових тварин.	2
5	Сезонні та багаторічні зміни у розподілі лісових тварин.	2
6	Спілкування у тварин.	2
7	Форми поведінки у тварин управління поведінкою тварин.	2
8	Шлюбно-сімейні взаємовідносини у тварин.	2
9	Деградація природних екосистем, зростання фактору турбування і його вплив на видове різноманіття та чисельність тварин.	2
10	Територіальність у ссавців. Міграції: періодичні та неперіодичні, регулярні та нерегулярні, вертикальні та горизонтальні. Сплячка як адаптація ссавців до несприятливих умов середовища.	4
11	Вплив урбанізації на склад та чисельність зооценозів. Зникаючі, рідкісні та вразливі види лісової фауни, способи їх охорони та приваблення у лісові масиви.	2
12	Вплив лісових тварин на санітарний стан та біологічну стійкість лісу.	2
13	Вплив ссавців і птахів на лісове середовище.	4
14	Значення лісових птахів для мисливського та сільського господарства. Роль звірів і птахів у антропогенних ландшафтах.	2
15	Естетичне значення фауни лісу. Епідемічне значення лісових ссавців і птахів.	2
Разом за змістовий модуль 1		40

<i>Змістовий модуль 2. Основи мисливствознавства</i>		
17	Напрями ведення мисливського господарства. Фонд мисливських угідь України. Мисливське господарство у країнах світу.	2
18	Громадські організації мисливців.	2
19	Акліматизація, реакліматизація та розселення мисливських тварин в Україні.	4
20	Просторова, статевая та вікова структура популяцій мисливських тварин.	4
21	Конкуренція та хижацтво у мисливських тварин.	4
22	Сучасні ресурси мисливських тварин в Україні та можливості їх раціонального використання.	4
23	Селекційний відстріл мисливських тварин. Регулювання чисельності хижаків.	2
25	Боротьба зі шкідливими тваринами і хижаками. Боротьба із захворюваннями мисливських тварин.	4
26	Традиції і звичаї полювання. Національні традиції мисливства.	4
27	Техніка добування мисливських тварин. Техніка добування ратичних: кабана, козулі, оленів, лося, муфлона. Техніка добування хутрових звірів.	4
28	Добування борової та польової дичини.	2
29	Класифікація мисливської продукції. Асортимент продукції мисливського господарства.	2
30	Мисливський туризм.	2
Разом за змістовий модуль 2		40
Всього годин		80

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

7.4. Індивідуальні навчально-дослідні та групові завдання

1. Визначити видовий склад лісових тварин в урочищі «Кошик».
2. Скласти список фонових видів фауни хребетних лісового підприємства «Томилівське лісництво».
3. Вплив представників оленеподібних на лісовідновлення.
4. Інвентаризація рідкісних і зникаючих видів мисливських тварин у Білоцерківському надлісництві філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».
5. Розробити систему заходів з охорони й відтворення популяцій лісових тварин у Білоцерківському надлісництві.
6. Орнітокомплекси різних типів лісорослинних умов і типів лісу.
7. Теріокомплекси різних типів лісорослинних умов і типів лісу.

8. Види мисливських тварин у Білоцерківському надлісництві філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».
9. Особливості біології хутрових та хижих звірів на прикладі конкретного об'єкта.
10. Міжнародна співпраця у сфері мисливства. Міжнародні організації мисливців.
11. Сучасні тенденції у світовому мисливстві.
12. Види відповідальності за порушення мисливського законодавства.
13. Розробити комплекс заходів щодо покращення захисних властивостей мисливських угідь.
14. Розробити комплекс заходів щодо покращення і розширення кормової бази мисливських угідь.
15. Сучасні підходи до організації охорони і раціонального використання мисливських тварин.
16. Трофейне значення мисливських звірів і птахів.
17. Кормова база мисливського господарства та її регулювання.
18. Типи біотехнічних споруд і їх розташування в угіддях на прикладі конкретного об'єкта.
19. Види та способи полювання, дозволені в Україні.
20. Акліматизація мисливських тварин в Україні.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.

Під час лекційного курсу застосовуються репродуктивний, евристичний, дослідницький та пояснювально-ілюстративний методи (лекція-презентація, лекція-дискусія). Широко використовується метод проблемного викладення матеріалу.

На практичних заняттях використовується здебільшого евристичний або дослідницький методи навчання. Заняття проводяться у вигляді практикумів з елементами стратегій критичного мислення (мозковий штурм, рольові ігри, дискусія, круглий стіл, інтерактивна групова робота). Застосування цих форм і методів дає можливість значно активізувати навчальний процес з дисципліни, систематизувати і поглибити знання, уміння та навички у здобувачів.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з освітнього компонента включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюють на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді, самостійні, практичні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводять у формі виконання модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів здійснюють у формі іспиту.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані практичні роботи, командні та індивідуальні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Основними видами самостійної роботи є: індивідуальні навчально-дослідні та групові заняття, підготовка фахових доповідей, презентацій, рефератів, есе, участь у командних проектах. Форми контролю самостійної роботи: перегляд і перевірка виконання самостійної роботи викладачем; самоперевірка, взаємоперевірка виконаного завдання в групі; обговорення результатів виконаної роботи на занятті; письмове та усне опитування; індивідуальна співбесіда.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній / інформальній освіті здійснюється відповідно до чинного Положення https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_neformal_osvita_2024.pdf.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

1 бал оцінювання (з заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень у разі усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо.

Бали з модульного контролю нараховуються за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність студента на занятті («нб») у розрахунку середнього арифметичного значення (САЗ) приймається як «0».

У кінці семестру обчислюється САЗ всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$\text{БПК} = \text{САЗ} \times k,$$

де БПК – бали з поточного контролю;

САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок:

k – коефіцієнт для певного виду контролю (практичні заняття, самостійна робота – «3», модульний контроль – «1» для форми підсумкового контролю «іспит» та «4» для форми підсумкового контролю «залік»).

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляють в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводять у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Максимально можлива кількість балів, якщо форма підсумкового контролю	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Загальний бал
іспит	30	30	10	30	100

Завдання поточного і рубіжного контролів сумарно оцінюють в інтервалі 0–70 балів (включно), а завдання, що виносяться на іспит – 0–30 балів (включно).

Загальну кількість балів за роботу впродовж семестру округлюють до найближчого цілого числа. Здобувачів вищої освіти ознайомлюють з набраними ними балами до початку екзаменаційної сесії.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою
		іспит
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
75–81	C	
64–74	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Технічні засоби:

1. Мультимедійне обладнання (проектор EPSON EB-E350 (2020 р.), екран проекційний, ноутбук Lenovo V15-IIL (82C50057RA) (2020);
2. Фліпчарт ECOCHART;
3. Програмне забезпечення: Microsoft Office, Microsoft PowerPoint, Excel; доступ до мережі Інтернет, баз Scopus, Web of Science;
4. Навчальні та навчально-методичні матеріали в системі Moodle.

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office;
2. Карта природно-заповідного фонду України – 1 шт.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навч. посібник. Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2001. 203 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
2. Гузій А.І., Іванюк І.Д., Кусік В.М., Хоєцький П.Б. Мисливствознавство: навчальний посібник. Ч.1. Харків: Мачулін, 2017. 275 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
3. Гузій А.І., Іванюк І.Д., Кусік В.М. Мисливствознавство: навчальний посібник. Ч.2. Харків: Мачулін, 2018. 254 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
4. Коваленко Б.П., Шевченко О.Б. Технології розведення мисливських тварин: навчальний посібник. Х.:РВВ ХДЗВА, 2019. 105 с. URL: <http://surl.li/cdlpli>
5. Лебедева Н.І., В. І. Домніч В.І. Біологія мисливських тварин. Конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 68 с. URL: <http://surl.li/obwklv>
6. Лебедева Н.І., Петриненко В.В. Методи обліку мисливських тварин. Конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 62 с. URL: <http://surl.li/pimhvy>
7. Левандовська С.М., Хрик В.М., Ситник О.С. Біологія лісових птахів і звірів з основами мисливствознавства: методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності Н4 «Лісове господарство». Біла Церква: БНАУ, 2025. 89 с. *Наукова бібліотека БНАУ*.
8. Левандовська С.М. Біологія лісових птахів і звірів з основами мисливствознавства: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності Н4 «Лісове господарство». Біла Церква: БНАУ, 2025. 31 с. *Наукова бібліотека БНАУ*.
9. Новіцький Р.О., Домніч В.І. Основи мисливствознавства: Навч. посібник. Д.: Артлогос, 2011. 72 с. *Система Е-навчання БНАУ*.

10. Петриченко В.В., Лебедева Н.І., Карташова Я.М. Типологія мисливських угідь : Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. 110 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
11. Хоєцький П.Б. Мисливствознавство: Навч. посібник. Львів. Львів: Сполом, 2006. 96 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
12. Хоєцький П.Б., Копій С.Л., Мелешук О.О., Сухович В.М., Агій В.О., Фізик І.В. Ведення мисливського господарства : підручник. Львів: Вид-во РВВ НЛТУ України, 2021. 144 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
13. Шпарик Ю.С., Коляджин І.Ф. Лісомисливське господарство України. Підручник. Івано-Франківськ, 2020. 314 с. *Наукова бібліотека БНАУ*.

Допоміжна література

1. Годлевська О., Парникоза І., Різун В., Фесенко Г., Куцоконь Ю., Загороднюк І., Шевченко М., Іноземцева Д. Фауна України: охоронні категорії. Довідник. Київ, 2010. 80 с. URL: <http://surl.li/hejhff>
2. Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. 176 с. URL: <http://surl.li/cdjpck>
3. Делеган І.В. Лісова зоологія. Львів: Поллі, 2003. 472 с. *Наукова бібліотека БНАУ*.
4. Енциклопедія мігруючих видів диких тварин України / під загальною редакцією Полуди А.М. Київ, 2018. 694 с. *Система Е-навчання БНАУ*.
5. Загороднюк І.В. Польовий визначник дрібних ссавців України. Київ, 2002. 60 с. URL: <http://surl.li/bfugwl>
6. Загороднюк І. Наземні хребетні України та їх охоронні категорії. Ужгород: Ліра, 2004. 48 с. URL: <http://surl.li/esthud>
7. Катиш С.В. Дичерозведення на території лісостепової і степової зон України (на прикладі Полтавської і Запорізької областей). *Біологічні системи*. Т. 8. Вип. 1, 2016. С. 219–227. URL: <http://surl.li/kclrxq>
8. Кімейчук І.В., Левандовська С.М. Аналіз стану ведення мисливського господарства у мисливських угіддях державного підприємства «Довжанське ЛМГ». *Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Біла Церква, 15 квітня 2022 р.). Біла Церква: БНАУ, 2022. С. 94–96. URL: <http://surl.li/jxonav>
9. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 р.). К.: Мінекобезпеки України, 1998. 76 с. URL: <http://surl.li/mzqnun>
10. Кратюк О.Л. Видовий склад та динаміка чисельності ратичних Artiodactyla у вольєрах на території Житомирської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. Т. 28. № 3, 2018. С. 34–37. URL: <http://surl.li/tlkfzl>
11. Левандовська С.М., Хрик В.М., Ситник О.С. Інноваційні підходи до відновлення популяцій мисливських тварин у лісових екосистемах: огляд.

Агробіологія. Біла Церква, 2025. № 1. С. 322–330. DOI:10.33245/2310-9270-2025-195-1-322-330

12. Левандовська С.М., Рик Т.М., Ключка С.І. Вплив змін клімату на популяції мисливських тварин. *Агроекологічний журнал*. 2025. № 3. С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.3.2025.340774>

13. Лісовий Кодекс України. URL: <http://surl.li/ntkdfd>

14. Мазепа В.Г., Колісник Б.І., Хоєцький П.Б. Трав'яний покрив і запаси лугових кормів для утримання оленя лісового (*Cervus elaphus* L.). *Наукові праці ЛАНУ*. 2019. Вип. 19. С. 154–162. URL: <https://doi.org/10.15421/411937>

15. Методики обліку рисі, вовка, ведмедя. WWF-Україна, 2022. 64 с. URL: <http://surl.li/tjiqtt>

16. Настанова з упорядкування мисливських угідь / упоряд. та голов. ред. М.В. Шадура. Київ: Вид-во Держкомлісгосп України, 2002. 114 с. *Система Е-навчання БНАУ*.

17. Олешко О.Г., Левандовська С.М., Струтинська Ю.В. Шляхи збереження біорізноманіття орнітофауни в міських і приміських зелених зонах. *Інновації у садово-парковому господарстві України*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (Біла Церква, 31 жовтня 2024 р.). Біла Церква: БНАУ, 2024. С. 18–31. URL: <http://surl.li/znvrkr>

18. Про затвердження Порядку визначення територій для охорони та відтворення мисливських тварин (відтворювальних ділянок): н а к а з Державного комітету лісового господарства України № 4 від 22.01.2004. URL: <http://surl.li/pxvbyj>

19. Про затвердження Порядку проведення упорядкування мисливських угідь: н а к а з Державного комітету лісового господарства України № 56 від 21.06.2001. URL: <http://surl.li/rytxtj>

20. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 27. Ст. 230. URL: <http://surl.li/uqjhgn>

21. Про мисливське господарство та полювання: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 18. Ст. 132. URL: <http://surl.li/agkovw>

22. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <http://surl.li/dlmylq>

23. Про схвалення Стратегії розвитку галузі мисливського господарства України на період до 2035 року та затвердження плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 травня 2025 р. № 489-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR250489?an=1&hide=true>

24. Про тваринний світ: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 14. Ст. 97. URL: <http://surl.li/hbxxxex>

25. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ

Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

26. Сіренко А.Г. Орнітологія. Теріологія. Курс лекцій. Івано-Франківськ, 2023. 461 с. *Система Е-навчання БНАУ*.

27. Фесенко Г.В. Бокотей А.А. Птахи фауни України: польовий визначник. Київ: Українське товариство охорони птахів, 2002. 416 с. *Система Е-навчання БНАУ*.

28. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 600 с. *Наукова бібліотека БНАУ*.

29. Levandovska S., Velyka K. The fauna influence on forest ecosystem functioning. *Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва: матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Біла Церква, 18 квітня 2025 р.)*. Біла Церква: БНАУ, 2025. С. 115–117. URL: <https://rep.btsau.edu.ua/mydspace>

Адреси сайтів в INTERNET

1. Всеукраїнська асоціація мисливців та користувачів мисливських угідь. URL: <https://www.uahhg.org.ua/>

2. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://surl.li/ubfcnq>

3. ДП «Ліси України». <https://e-forest.gov.ua/>

4. Наукова бібліотека Білоцерківського НАУ. URL: <https://library.btsau.edu.ua/>

5. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

6. Товариство лісівників України. URL: <https://tlu.kiev.ua/>

7. Українське товариство мисливців і рибалок. URL: <https://uoor.com.ua/forum/index.php>

8. Червона книга України. URL: <https://redbook-ua.org/>

9. Directory of Open Access Journals (DOAJ). URL: <https://doaj.org/>

10. Forest Research. URL: <https://www.forestresearch.gov.uk/about-us/who-we-are/>

11. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>.

12. Journal of Forestry Research. URL: <https://link.springer.com/journal/11676>

13. ResearchGate. URL: <https://www.researchgate.net/>

14. SpringerLink. URL: <https://link.springer.com/>